

sekretariát (tvorili ho predseda KSCĎ a tajomníci ÚV KSCĎ), v prípade KSS existoval len Sekretariát ÚV KSS, tvorený predsedom strany a tajomníkmi ÚV KSS. Po smrti K. Gottwalda v marci 1953 sa zrušila funkcia predsedu KSCĎ (rovnako aj v KSS). Od septembra 1953 oficiálne stál na čele strany 1. tajomník ÚV KSCĎ (Antonín Novotný) a 1. tajomník ÚV KSS (Karol Bacílek). V rokoch 1954 – 1962 (podľa stanov KSCĎ schválených na X. zjazde KSCĎ) bolo Predsedníctvo ÚV KSCĎ nahradené Politickým byrom ÚV KSCĎ, na Slovensku Predsedníctvo ÚV KSS Byrom ÚV KSS. Od XII. zjazdu KSCĎ sa opäť používal názov Predsedníctvo ÚV KSCĎ (ÚV KSS).

5. Stranícky aparát

Zjazdy a volené orgány KSCĎ a KSS boli formálne najvyššími orgánmi strany, no mimoriadne dôležitú úlohu zohrával stranícky aparát – od ústredia až po okresy, respektíve aj miesta. Týmto pojmom boli označovaní komunisti, stranou zamestnávaní v jednotlivých straníckych orgánoch a inštitúciách, alebo tiež systém straníckych sekretariátov a zariadení. Pracovníci straníckeho aparátu ako zamestnanci strany poberali plat, strane venovali celý pracovný čas a mnohí i časť svojho voľného času. Do funkcií ich okrem výnimiek menovali nadriadené stranícke orgány. Netvorili jednoliatu skupinu, boli diferencovaní hierarchicky zvonka podľa úrovne straníckych orgánov, v ktorých pracovali, i znútra podľa postavenia na konkrétnom úseku a v konkrétnej funkcii. Okrem tejto vertikálnej diferenciacie možno pracovníkov straníckeho aparátu rozlíšiť aj podľa formálneho horizontálneho profesionálneho členenia, a to na pracovníkov politických, odborných, technických a administratívnych. Nadriadenou a najdôležitejšou skupinou spomedzi všetkých straníckych pracovníkov boli politickí pracovníci. Vnútri každej pracovnej skupiny možno v aparátoch okresných výborov, krajských výborov a ÚV KSS odlíšiť pracovníkov vlastného straníckeho aparátu týchto orgánov a pracovníkov podriadených straníckych inštitúcií; k takým patrila (v sledovanom období) Ústredná stranícka škola KSS, Ústav dejín KSS, stranícke múzeá od ústredia až po okresy, redakcie straníckych periodík (denník ÚV KSS *Pravda*, denníky krajských výborov strany a pod.) a tlačový kombinát *Pravda*. Ich postavenie bolo odvodené, a preto nie celkom rovnocenné. Aj títo pracovníci straníckych inštitúcií sa diferencovali vertikálne i horizontálne.²¹²

Komunistická strana Slovenska prešla po prevrate vo februári 1948 do nového obdobia so svojím vlastným straníckym aparátom. Jeho početný stav bol ešte krát-

²¹² K problematike postavenia, fungovania a vnútorného členenia aparátu KSCĎ (KSS) pozri úvodnú štúdiu práce KAPLAN, Karel: *Aparát ÚV KSCĎ v letech 1948 – 1968. Studie a dokumenty*. Praha : ÚSD AV ČR, sv. 10, 1993, s. 9 – 34.